پسته آمریکا و سلاح قیمت رقابتی

محمد صالحی
رئیس هیئت مدیره انجمن پسته ایران

فروش پسته ایران در چهارماه ابتدای سال تجاری امسال در وضعیت کم سابقه و مبهمی نسبت به مدت مشابه سال قبل قرار داشت که وجه بارز آن مواجه شدن با تقاضای کم و متعاقباً قیمت پایین بود. به‌طوری‌که تقاضا در این چهار ماه نسبت به سال قبل حدود ۵۰ درصد کاهش را نشان می‌دهد؛ یعنی در سال گذشته تا پایان دی‌ماه حدود ۱۰۵ هزارتن پسته صادر شده‌بود، اما امسال در این مدت تنها ۵۵ هزار تن صادر شده‌است. این درحالی رقم خورده که قیمت هر کیلوگرم پسته ایرانی به مقصد چین، قبل از ورود پسته آمریکایی به این بازار، در اواخر شهریورماه حدود ۸ دلار بوده‌است. اما پس از ورود پسته آمریکا، معاملات در سطوح قیمتی پایین‌تری انجام شدند. در واقع، علت اصلی اُفت قیمت پسته، فروش بیشتر پسته آمریکایی در اول فصل و در قیمت‌های رقابتی‌تر بوده‌است.

اگرچه اتفاقی که امسال برای پسته ایران در بازارها شروع شد، تازگی داشت و روشن نبود که چه اتفاقی در شرف وقوع است، اما قابل پیش‌بینی بود که امسال روی فروش پسته آمریکا مانور زیادی انجام شود. چرا که حجم بسیار زیاد تولید پسته آمریکا در سالیان اخیر، بنا به اقتضائات مختلف، شرایط متفاوتی را در بازار به‌وجود آورده‌است. این یعنی اینکه سلاح قیمت رقابتی پسته آمریکا برحسب شرایط به‌کار می‌افتد.

اگر آمار بلندمدت تولید و صادرات پسته ایران و آمریکا را مورد توجه قرار دهیم، کاملاً مشهود است که مجموع تولید پسته ایران در پنج سال اخیر از سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۹ حدود ۹ درصد نسبت به مجموع تولید در پنج سال ماقبل آن کاهش داشته‌است. این در حالی است که مجموع تولید پسته آمریکا در پنج سال اخیر نسبت به پنج سال ماقبل آن افزایشی حدود ۹۰ درصدی را تجربه کرده‌است.

همچنین، قابل ذکر است که مجموع صادرات پسته ایرانی در محدوده زمانی پنج سال اخیر، نسبت به پنج سال ماقبل آن ۱۶ درصد کاهش یافته، در حالی که مجموع صادرات پسته آمریکا در پنج سال اخیر نسبت به پنج سال ماقبل آن حدود ۵۰ درصد افزایش را نشان می‌دهد. امسال حجم تولید و صادرات پسته آمریکا خودش را به‌خوبی نشان داد و موجب کاهش تقاضا برای پسته ایران نسبت به مدت مشابه سال قبل شد؛ به‌نحوی که برخی از صادرکنندگان باتوجه به مدت زمان طولانی دو ماهه رسیدن محموله‌ها به مقصد چین، مجبور شدند مقداری از آنها را به‌صورت نافروش ارسال کنند. طی این دو ماه نیز طرف صادرکننده باید تعهد می‌داد که محموله را به‌موقع تحویل خواهدداد، اگر بار به هر دلیلی به موقع تحویل نمی‌شد و قیمت بازار تغییر می‌کرد، طرف واردکننده می‌توانست به‌راحتی بار را تحویل نگیرد.

در پایان دی‌ماه آنچه پیش روی فروش پسته ایران است، حدود ۷۰ هزار تن محصول و یک بازه زمانی ۸ ماهه تا پایان سال تجاری است. اگر فرض کنیم از کل این باقیمانده ۲۰ هزار تن صرف مصرف داخل و مقداری هم به سال تجاری بعد منتقل شود، باید حدود ۵۰ هزار تن برای صادرات بماند و ماهانه حدود ۶-۵ هزار تن از پسته ایرانی صادر شود. قطعاً برای این مقدار محصول تقاضا وجوددارد، در شرایط کنونی، علی‌رغم عرضه محدود محصول در بازار ایران، تقاضا زیاد است، مخصوصاً برای بعضی از ارقام مثل فندقی، تقاضا بیشتر از عرضه باغداران است. فراموش نکنیم در سال تجاری ۹۹-۹۸ محصول پسته ایران زیاد بود و قیمت‌ها تا ۵

دلار هم پایین آمد، اما همان سال کمبود محصول پسته آمریکا باعث شد پسته آمریکایی چند دلار بالاتر از پسته ایرانی فروخته شود. رابطه بین قیمت پسته ایرانی و آمریکایی یک رابطه ساده نیست. ای کاش کشاورزان و صادرکنندگان عزیز ما توجه داشته‌باشند که پسته ایرانی و پسته آمریکایی زمین تا آسمان با هم فرق می‌کنند؛ از شرایط تولیدشان گرفته تا ساز و کار فروش هر کدام در بازارهای جهانی.

قابل توجه است که موجودی انبار پسته آمریکا بعد از فروش ۴ ماهه اول سال تجاری، روی عدد ۴۵۰ هزار تن قرار گرفته‌است. درحالی‌که، امسال سال ناآور پسته آمریکا بوده و سال آینده نیز حجم محصول زیادی دارند. همچنین، از اوج مصرف پسته در چین گذر کرده‌ایم و تنها بازار اروپا و بازار خاورمیانه که امسال خرید ملموسی نداشته‌است را پیش‌رو داریم.

هرچند امسال آمریکا در فروش مغز میدان را برای پسته ایران باز گذاشته بود و فروش مغز ایرانی توانست توفیقات خوبی در بازار کسب کند، اما اُفت ارزش لیر ترکیه در مقابل دلار، تقاضا برای مغز ایران را کاهش داد. با کاهش قیمت مغز پسته ترکیه، مشتریان خرید مغز ترکیه را در اولویت قرار دادند. بسیاری معتقدند چنانچه ارزش لیر ترکیه اُفت نکرده بود، مغز ایران قبل از کریسمس رشد قیمتی قابل توجهی را تجربه می‌کرد. متأسفانه، آمار شفاف و دقیقی از مقدار تولید پسته در پوست و مغز پسته ترکیه، میزان مصرف و صادرات آن در دسترس نیست و این تصمیم‌گیری را دشوار می‌کند.

اگرچه در روزهای اخیر پسته آمریکا به‌دلایل نامعلوم، تعطیلات کریسمس و یا مشکلات حمل‌ونقل به اروپا نرسیده و قیمت پسته ایرانی افزایش یافته، اما به‌طورکلی، قیمت بازار عمدتاً تحت تأثیر پسته آمریکا بوده‌است. اما ناگفته نماند که امسال به‌دلیل حجم کم پسته ایرانی، اختلاف قیمت پسته ایران و آمریکا بسیار کاهش یافته و حتی پسته ایران در بازار اروپا به قیمت‌های بالاتر نیز به فروش رسیده‌است.

فارغ از موارد بحث شده و با پذیرش اینکه پسته آمریکا به‌دلیل حجم بالا امکان رقابت و پیشتازی زیادی دارد، باید گفت کمبود اطلاعات از جزئیات کالای رقیب و نحوه ارائه آن، به‌طرز باورنکردنی قدرت چانه‌زنی برای پسته ایران را محدودکرده‌است.

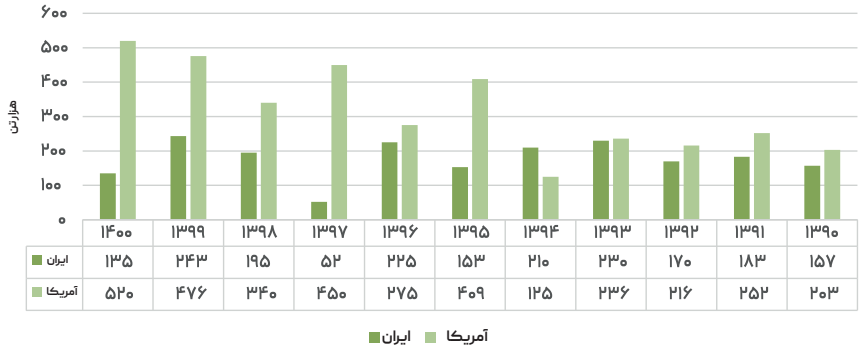
معمولاً در بازاری مثل چین، مشتری ابراز می‌کند که قیمت هر کیلوگرم پسته آمریکایی ۷ و ۷٫۵ دلار است، اما هیچ‌وقت گفته نمی‌شود که این قیمت در مورد چه سطح کیفی از پسته صادق است. این درشرایطی است که، تصادفاً در یک مورد مشخص شد که پسته‌های درجه دو آمریکایی حاوی پسته‌های بدرنگ و زنگ‌زده هستند.

حتی صادرکنندگان پسته آمریکایی در گذشته با استفاده از این ترفند که پسته فراوری شده در چین شامل کاهش تعرفه گمرکی می‌شد آن را وارد می‌کردند. بنابراین، صادرکنندگان آمریکایی صرفاً با تعویض گونی پسته‌ها از این فرصت استفاده می‌کردند. در حال حاضر، دولت چین با وضع یک قانون این تعرفه را کم نمی‌کند و هزینه ارسال پسته آمریکا حدود ده درصد گران‌تر از پسته ایرانی تمام می‌شود. اما اینکه این قانون جدید چه تأثیری روی بازار پسته بگذارد، نامعلوم است.

بنابراین، صادرکننده ایرانی به‌دلیل کمبود اطلاعات در مورد کیفیت کالای رقیب، قیمت واقعی معاملات، هزینه‌های گمرکی و قوانین حاکم نمی‌تواند آن‌طور که باید و شاید رقابت کند. شاید در این مورد انجمن پسته ایران بتواند راهکاری برای کسب اطلاعات به‌روز ارائه دهد.

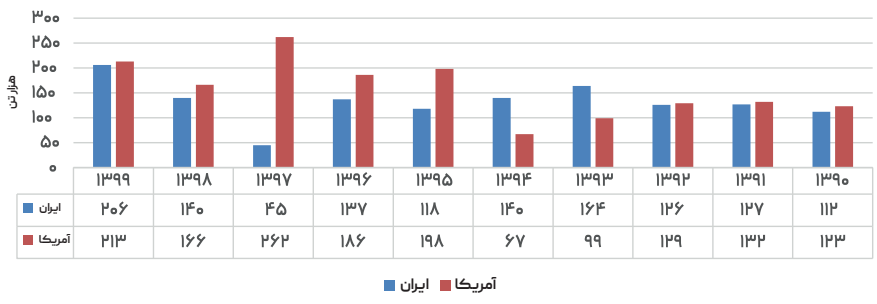
در پایان می‌توان گفت، به‌دلیل نوسانات ارزش دلار در ایران روند بازار قابل پیش‌بینی نیست، اما قطعاً تلاش برای افزایش اطلاعات از وضعیت پسته رقیب، شرایط قوانین حاکم بر کشورهای مقصد صادرات و آمار تولید و تجارت رقبا می‌تواند سهم قابل توجهی در بهبود وضعیت تجارت پسته کشور بازی کند.

تولید پسته ایران و آمریکا طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰

	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰
ایران	۱۳۵	۲۴۳	۱۹۵	۵۲	۲۲۵	۱۵۳	۲۱۰	۲۳۰	۱۷۰	۱۸۳	۱۵۷
آمریکا	۵۲۰	۴۷۶	۳۴۰	۴۵۰	۲۷۵	۴۰۹	۱۲۵	۲۳۶	۲۱۶	۲۵۲	۲۰۳

صادرات پسته ایران و آمریکا طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹

	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰
ایران	۲۰۶	۱۴۰	۴۵	۱۳۷	۱۱۸	۱۴۰	۱۶۴	۱۲۶	۱۲۷	۱۱۲
آمریکا	۲۱۳	۱۶۶	۲۶۲	۱۸۶	۱۹۸	۶۷	۹۹	۱۲۹	۱۳۲	۱۲۳